

ศีลวัตรอันประเสริฐ: ลักษณะเด่นของจริยวัตรครูบาเจ้าศรีวิชัย ในสังคมล้านนา

The Noble Monastic Discipline: An Analysis of the Distinctive Characteristics of Khruba Sriwichai's Ethical Conduct in Lanna Society

พระเอกชัย เตชวโร (กันทะทอน)

ไพรินทร์ ณ วันนา, พระครูโกวิทธรธวาที

Phra Ekachai Techavaro (Kanthathon)

Phairin Na Wanna, Phra Khru Kowit Atthawathi

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: phaaaeksee@gmail.com

Received: 2025-05-31 Revised: 2025-08-21 Accepted: 2025-08-27

บทคัดย่อ

บทความนี้ ผู้เขียนได้นำข้อมูลส่วนหนึ่งมาจากการวิจัยของตนเองมานำเสนอ โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพิ่ม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะเด่นของศีลวัตรครูบาเจ้าศรีวิชัย พระเถระผู้มีบทบาทสำคัญในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในล้านนา โดยเน้นการวิเคราะห์ด้านกิจวัตร จริยวัตร และวิธีวัตร ตลอดจนผลกระทบทางจริยธรรม สังคม และพระศาสนา โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์ผู้รู้ และหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ศีลวัตรของครูบาฯ มีลักษณะเด่น 4 ประการ คือ (1) ความสมถะ เรียบง่าย และไม่ยึดติดวัตถุ (2) การเข้าถึงและทำงานร่วมกับชุมชนผ่านสร้างวัด และบูรณะศาสนสถาน (3) การบำเพ็ญตนด้วยทานบารมีในระดับต่าง ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน และ (4) ความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นแบบอย่างของพระผู้ปฏิบัติดีในพระพุทธศาสนา

บทความนี้เสนอว่า ศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย มิใช่เพียงกรอบวินัยของสงฆ์ แต่คือพลังศรัทธาที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบูรณาการทั้งทางศาสนา

จริยธรรม และสังคมในบริบทล้านนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศีลวัตร, ครุบา, ล้านนา

Abstract

This article incorporates selected data from the author's own research, with additional analytical insights. The objective is to study and analyze the distinctive characteristics of *sīla-vatta* (monastic discipline) of Khruba Sriwichai, a venerable monk who played a pivotal role in preserving and promoting Buddhism in the Lanna region. The analysis focuses on three dimensions: daily monastic routines (*kiccavatta*), ethical conduct (*cariyāvata*), and practical methods of religious application (*vīthivatta*), as well as the ethical, social, and religious impacts of his practices. The study is grounded in historical documents, interviews with knowledgeable informants, and core principles of Theravāda Buddhist teachings.

The findings reveal four prominent characteristics of Khruba Sriwichai's *sīla-vatta*: (1) a lifestyle of simplicity, frugality, and detachment from materialism; (2) active engagement with local communities through temple construction and restoration of religious sites; (3) the cultivation of *dāna-pāramī* (the perfection of generosity) at various levels without expectation of return; and (4) strict observance of the Vinaya, encompassing moral discipline, meditative practice, and wisdom, thereby exemplifying the ideal model of a well-practicing monk in the Buddhist tradition.

This article proposes that Khruba Sriwichai's *sīla-vatta* is not merely a monastic disciplinary framework, but rather a powerful source of spiritual inspiration that drove holistic transformation religiously, ethically, and socially within the Lanna context. It reflects a sustainable model of integrated spiritual leadership rooted in faith, discipline, and communal collaboration.

Keywords: Sīla-vatta (Monastic Discipline), Khruba Sriwichai, Lanna Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนาเถรวาทนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวล้านนาในด้าน ศรัทธา จริยธรรม และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะบทบาทของพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ซึ่งเปรียบเสมือนแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตทั้งในระดับปัจเจกและสังคม หนึ่งในบุคคลสำคัญของพระพุทธศาสนาในภาคเหนือของไทย คือ ครูบาเจ้าศรีวิชัย พระมหาเถระ ผู้มีบทบาทโดดเด่นในการธำรงพระธรรมวินัย บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม และจรรโลงพุทธ ศาสนาให้มั่นคงในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ยุคสมัยใหม่ จริยวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นที่ยอมรับทั้ง ในด้านการรักษาศีลอย่างเคร่งครัด ความสันโดษ สมถะ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม จนได้ รับการยกย่องว่าเป็น “พระอริยเจ้าผู้เปี่ยมด้วยศีลวัตร” (สุจิตโต, 2547) การที่ท่านยึดมั่นในพระ ธรรมวินัยอย่างไม่สั่นคลอน แม้ต้องเผชิญแรงต้านจากอำนาจรัฐในบางช่วงเวลา สะท้อนให้เห็น ถึงพลังทางศีลธรรมที่มีอิทธิพลต่อชาวพุทธในล้านนาอย่างลึกซึ้ง การศึกษา “ศีลวัตร” ในที่นี้จึง ไม่ได้จำกัดเพียงการรักษาศีลในระดับพฤติกรรมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึง วัตรปฏิบัติ ในฐานะวิถี แห่งการฝึกตน พัฒนาจิต และสร้างแบบแผนการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธ การศึกษาศีลวัตรของ ครูบาเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ผู้ทรงศีลอันประเสริฐ และตรวจสอบลักษณะเด่นที่ทำให้ท่านเป็นต้นแบบแห่งพระนักพัฒนาในสังคมล้านนา อาทิ ความมั่นคงในศีล การปฏิบัติตรงควัตร การบิณฑบาตแบบดั้งเดิม การไม่สะสมทรัพย์สิน และการมีจิตอาสาเพื่อชุมชน (พุทธทาสภิกขุ, 2552) ลักษณะเหล่านี้มิใช่เพียงเป็นแบบแผนปัจเจก เท่านั้น แต่ยังสร้างแรงบันดาลใจแก่สาธารณชนในการยึดมั่นคุณธรรมและพัฒนาสังคมอย่างมี จริยธรรม นอกจากนี้ ศีลวัตรของครูบาฯ ยังสัมพันธ์กับแนวคิด “ตนบุญ” ซึ่งเป็นรูปแบบของ ผู้ทรงคุณธรรมในวัฒนธรรมล้านนา (ผาณิต กันธิยะ, 2559) โดยความศักดิ์สิทธิ์และคุณธรรม ของท่านได้กลายเป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวบ้าน ส่งผลต่อการฟื้นฟูวัดวาอาราม ความสามัคคี ในชุมชน และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

จากความสำคัญดังกล่าว บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ลักษณะเด่นของศีลวัตรครูบาเจ้าศรีวิชัยในบริบทของสังคมล้านนา อันจะนำไปสู่ความ เข้าใจในบทบาทของพระสงฆ์ผู้ยึดมั่นในธรรมวินัย ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงคุณค่าทางศีล ธรรม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจของผู้คนในสังคมไทยร่วมสมัย

ประวัติครูบาศรีวิชัย

ครูบาศรีวิชัยเกิดเมื่อวันอังคารที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2421 ปีชาล เวลาพลบค่ำ ขณะนั้นมีพายุฟ้าร้องรุนแรง จึงตั้งชื่อว่า อินตาเพือน หรือ อ้ายฟ้าร้อง บิดาชื่อควาย ส่วนมารดาชื่อ อูสา นายควายบิดาเป็นบุตรของนายอ้าย กับนางน้อยธิดาของหมื่นผาบ (มาตา) หมอคล้องช้าง ชาวกะเหรี่ยงแดงจากเมืองกันตรวดีที่เจ้าดาราดิเรกรัตนไพโรจน์ชวนมาอยู่ลำพูนด้วยกัน ส่วนนางอุสมารดาของท่าน บางแห่งว่าเป็นชาวเมืองเชียงใหม่ บ้างว่าเป็นธิดาหนานไจยา ชาวเมืองลี เพ็ญสุภา สุขคตะสรุปว่าครูบาศรีวิชัยมีเชื้อสายกะเหรี่ยงแดงจากฝั่งบิดา และอาจมีเชื้อสายกะเหรี่ยงขาวและยองจากฝั่งมารดา

เมื่ออายุได้ 18 ปี ท่านคิดว่าชาตินี้เกิดมามากจนเพราะในอดีตไม่ได้ทำบุญไว้เพียงพอ จึงควรรอบบวชรักษาศีลปฏิบัติธรรมไว้เพื่อประโยชน์สุขในกายหน้า และจะได้ตอบแทนพระคุณมารดาบิดาทางหนึ่งด้วย ท่านจึงลาบิดามารดาไปอยู่วัดบ้านปาง ศึกษาเล่าเรียนและบวชเป็นสามเณรกับพระอาจารย์ชิตยะ (หรือครูบาแข้งชะ เพราะท่านเดินขาเกแปลก) จนอายุได้ 21 ปี จึงได้อุปสมบทในอุโบสถวัดบ้านโฮ้งหลวง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยมีครูบาสมณะ วัดบ้านโฮ้งหลวง เป็นพระอุปัชฌาย์

ครูบาศรีวิชัยมีนิสัยสงบเสงี่ยมและมีความประพฤติดีมาตั้งแต่วัยเยาว์ สนใจในธรรมะและกิจกรรมทางศาสนาอย่างชัดเจน หลังจากอุปสมบทแล้ว ท่านมีความมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างจริงจัง โดยเน้นการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด รวมทั้งยึดมั่นในหลักศีลวัตรและใช้ชีวิตอย่างสมณะและสันโดษ ท่านได้ตั้งมั่นศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการศึกษาพระปาฏิโมกข์และพระวินัยซึ่งเป็นหลักข้อปฏิบัติสำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาท ท่านมุ่งมั่นฝึกฝนตนเองด้วยความเพียรพยายามทั้งด้านการท่องจำและการปฏิบัติจริง โดยมีอาจารย์ผู้สอนและพระเถระในท้องถิ่นเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้

เส้นทางการศึกษาของครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้จำกัดอยู่แต่เพียงการศึกษาด้านตำราเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการปฏิบัติธรรมและการออกธุดงค์วัตร เพื่อฝึกฝนตนในสถานการณ์ที่ท้าทาย อันเป็นการหล่อหลอมจริยวัตรให้มีความมั่นคงในศีล สมาธิ และปัญญา ท่านได้รับการยกย่องจากชาวบ้านในแถบนั้นว่าเป็นผู้มีความวิริยะอุตสาหะ เคร่งครัดในศีลาจารวัตร และมุ่งมั่นต่อการบำเพ็ญธรรม

ในช่วงวัยหนุ่ม ท่านยังมีโอกาสไปศึกษาธรรมและฝึกปฏิบัติในวัดต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงในล้านนา อันเป็นการเปิดโลกทัศน์ทางธรรมและแลกเปลี่ยนความรู้กับคณะสงฆ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อวิสัยทัศน์ทางธรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านในเวลาต่อมา

ภายหลังจากที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ดำรงสมณเพศและมีความมั่นคงในจริยวัตร ท่านได้มุ่งมั่นในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักเมตตา วิริยะ และความเสียสละเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติภารกิจ ท่านมิได้จำกัดบทบาทตนเองเพียงการแสดงธรรมสั่งสอนประชาชน แต่ยังอุทิศกำลังกายและกำลังสติปัญญาในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามที่ทรุดโทรมให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยถือเป็นการธำรงพระศาสนาให้ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมั่นคง

หนึ่งในผลงานที่ปรากฏชัดคือการสร้างวัดใหม่และการบูรณะวัดเดิมหลายแห่งในพื้นที่ล้านนา ซึ่งมีทั้งการสร้างศาลา วิหาร กุฏิ และเจดีย์ ด้วยความร่วมมือของชาวบ้านและจิตอาสาจากหลากหลายถิ่นฐาน การดำเนินงานของครูบา มีลักษณะของ “พุทธศาสนิกชนสัมพันธ์” ที่เน้นการระดมพลังศรัทธาของประชาชนในการร่วมแรงร่วมใจพัฒนา

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเริ่มต้นภารกิจทางพระศาสนาโดยการสร้างวัดบ้านปางในปี พ.ศ. 2444 ซึ่งนับเป็นผลงานสำคัญชิ้นแรกของท่าน และได้ขยายกิจกรรมบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามและศาสนสถานที่ทรุดโทรมทั่วภาคเหนืออย่างต่อเนื่องตลอด 30 ปี (พ.ศ. 2478–2447) รวมทั้งสิ้นกว่า 107 แห่ง โดยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางระดมศรัทธาและทรัพยากรจากพุทธศาสนิกชนทุกชนชั้น ทั้งแรงงาน วัสดุ และทุนทรัพย์

แรงบันดาลใจในการบูรณะศาสนสถานของท่านเกิดจากการเดินธุดงค์และพบเห็นวัดที่ถูกปล่อยปละละเลย ประกอบกับคติความเชื่อในล้านนาที่ว่า การบูรณะวัดจะได้านิสงส์อายุยืนยาว และถือเป็นการสืบทอดพระศาสนา นอกจากนี้ ท่านยังมีนิมิตจากการเข้ากรรมฐานซึ่งมักทำนายผลแห่งการบูรณะได้อย่างแม่นยำ จนสร้างความศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชนว่าท่านเป็น “ตนบุญ” ผู้มีบุญญาบารมี

ผลงานที่สำคัญสูงสุด คือ การเป็นประธานสร้างถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ เมื่อ พ.ศ. 2478–2477 ระยะทาง 11 กิโลเมตร แล้วเสร็จภายใน 5 เดือนเศษ ถือเป็นสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ที่รวมพลังศรัทธาจากทั่วภาคเหนือ และเป็นผลงานที่ยังกล่าวถึงจนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการบูรณะวัดระหว่างทางอีกหลายแห่ง เช่น วัดศรีโสดา วัดผาลาด และวัดอนาคามี

กล่าวได้ว่า การสร้างวัด การบูรณะพระธาตุ และภารกิจทางพระศาสนาของครูบาเจ้าศรีวิชัย มิได้เป็นเพียงงานก่อสร้างหรือกิจกรรมทางวัดเท่านั้น หากแต่เป็นการดำรงไว้ซึ่งศูนย์กลางจิตวิญญาณของชุมชน และเป็นแบบอย่างของผู้นำทางธรรมที่ประยุกต์หลักพุทธธรรมเข้ากับการพัฒนาสังคมอย่างกลมกลืน ซึ่งถือเป็นโครงการใหญ่ที่เกิดจากการระดมศรัทธาประชาชนทุกชนชั้น ทุกชาติพันธุ์ โดยใช้หลัก “งานหน้าหมู่” ที่เน้นการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ปฏิบัติและหลักธรรมที่ประวัติครูบาศรีวิชัยยึดถือ

ครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นพระมหาเถระผู้มีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยและยึดมั่นในหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงตลอดชีวิตแห่งสมณเพศ ปฏิบัติของท่านมิใช่เพียงการรักษาพระวินัยตามบทบัญญัติเท่านั้น หากยังรวมถึงความมุ่งมั่นในการบำเพ็ญตนตามหลักธรรมเพื่อการหลุดพ้น และการเป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชนทั้งในทางโลกและทางธรรม จากสัมภาษณ์ พระเดชพระคุณพระเทพรัตนนายก (เจ้าคณะจังหวัดลำพูน) ท่านให้ข้อมูลว่า “ครูบาเจ้าศรีวิชัยถือเป็นพระสงฆ์ต้นแบบที่มีปฏิบัติอันงดงาม แม้ท่านจะมีได้รับการศึกษาปริยัติธรรมอย่างลึกซึ้ง แต่ด้วยการฝึกฝนและศึกษาธรรมกับครูบาอุปละที่วัดพระธาตุตอดอยเตด ทำให้ท่านเป็นผู้ทรงสมณวิปัสสนาและเคร่งครัดในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง ท่านมิได้อั้วอดในการปฏิบัติ แต่ใช้ความเป็นแบบอย่างในการสร้างแรงศรัทธาแก่พระสงฆ์ สามเณร และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ตลอดจนมีคุณธรรมความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ซึ่งนับเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่แท้จริง” (พระเทพรัตนนายก, 2568)

พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ ท่านได้ให้ข้อมูลจากสัมภาษณ์เกี่ยวกับจริยวัตรของครูบา ท่านกล่าวว่า ครูบาฯ ยึดถือคือ “สันโดษ” หรือความยินดีพอใจในสิ่งที่มี ซึ่งปรากฏชัดในวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่สะสมสิ่งของ ไม่ยึดติดในลาภยศ และใช้ชีวิตอย่างสมถะ ทั้งยังหลีกเลี่ยงการบริโภคเนื้อสัตว์ ด้วยเมตตาธรรมต่อสรรพสัตว์ อันเป็นการแสดงออกถึงความสอดคล้องกับ พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา) ที่ท่านนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการสงเคราะห์ผู้อื่น ท่านเป็นพระสงฆ์ผู้เคร่งครัดในศีลธรรม ละเว้นจากโลภะ โทสะ โมหะ มีจิตเมตตา และดำรงชีวิตอย่างสมถะ มักน้อย และเสียสละ ไม่เคยสะสมสิ่งของส่วนตน (พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, 2568)

ครูบาฯ ยังยึดมั่นใน หลักศีล โดยเฉพาะ ปาฏิโมกข์สังวรศีล ซึ่งเป็นการควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาอย่างเคร่งครัด เป็นรากฐานแห่งความเจริญในสมาธิและปัญญา ท่านแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยโดยไม่คลาดเคลื่อน แม้ในสถานการณ์ที่อาจเสี่ยงต่อความขัดแย้งหรือการคัดค้านจากฝ่ายอำนาจรัฐ เช่น กรณีการก่อสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ ที่ท่านดำเนินการโดยยึดหลักเมตตา ความเสียสละ และความอดทนโดยไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์ในด้านการปฏิบัติภาวนา ท่านยึดแนวทางของพระป่า มุ่งฝึกจิตให้สงบด้วยสมถภาวนา และแสวงหาปัญญาด้วย วิปัสสนาภาวนา ท่านใช้การออกธุดงค์เป็นหนทางในการลดละอัตตา ฝึกความอดทน และแสวงหาความหลุดพ้นในทางจิตวิญญาณ อันเป็นปฏิบัติที่กลมกลืนกับแนวทางของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

นอกจากนี้ ครูบาฯ ยังให้ความสำคัญต่อ อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) อันเป็นธรรมะเพื่อความสำเร็จในการงานและการปฏิบัติ ซึ่งท่านประยุกต์ใช้ในการสร้างวัด การ

บูรณะพระธาตุ และการจูงใจประชาชนให้ร่วมแรงร่วมใจบำเพ็ญกุศล ท่านมิได้บังคับ หากกระทำด้วยแรงศรัทธาและเมตตาธรรม ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนทั่วภาคเหนือ ท่านได้นำแนวทาง “ทานบารมี” มาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานด้านพระศาสนาและพัฒนาสังคม โดยจำแนกออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ทานบารมีระดับต้น – การให้วัตถุสิ่งของ ครูปาเจ้าศรีวิชัยแสดงให้เห็นถึงการเสียสละอย่างสูงตั้งแต่ยังเป็นสามเณร โดยไม่ยึดติดวัตถุ ละเว้นการบริโภคเนื้อสัตว์ ฉันอาหารเพียงมือเดียว และใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นแบบอย่างของพระผู้ปฏิบัติดี ผู้คนจึงศรัทธาและร่วมแรงร่วมใจกับท่านในการสร้างวัดและบูรณะพระธาตุ

2. ทานอุปบารมี – การให้ด้วยความเสียสละแม้ร่างกายและเสรีภาพ ท่านอุทิศชีวิตอย่างเต็มที่ในการสร้างและบูรณะศาสนสถานหลายร้อยแห่งทั่วภาคเหนือ เช่น วัดศรีศรีดอนไชย ทรายมูลบุญเรือง วัดพระธาตุหริภุญชัย และการสร้างถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยหรือการถูกต่อต้านจากฝ่ายรัฐ รวมทั้งยังบวชกุลบุตรจำนวนมาก แม้ต้องเผชิญข้อพิพาททางกฎหมาย เนื่องจากขัดต่อระเบียบสงฆ์ของรัฐก็ตาม

3. ทานปรมัตถบารมี – การสละชีวิตเพื่อพระศาสนา เป้าหมายสูงสุดของครูปา คือ การบรรลุพระนิพพานโดยการบำเพ็ญบารมีอย่างต่อเนื่อง ท่านแสดงความปรารถนาในการเป็นพระพุทธรูปในอนาคตกาลผ่านคำอธิษฐานบารมีท้ายคัมภีร์ไบลานทุกผูก และสร้างศาสนสถานตามแนวโลกุตตรธรรม เช่น วัดศรีโสดา (โสดาบัน) วัดสภิกหาคามิ วัดอนาคามี และจุดหมายคือพระธาตุดอยสุเทพ เปรียบเสมือนอรหันต์ ผลงานเหล่านี้สะท้อนความตั้งใจแน่วแน่ในการบำเพ็ญปรมัตถบารมีเพื่อสืบทอดพระศาสนา

ศีลวัตรของครูปาเจ้าศรีวิชัย

“ศีลวัตร” หมายถึง แนวทางแห่งการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบวินัยตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยทั้ง ศีล อันเป็นหลักเกณฑ์ของความประพฤติชอบ และ วัตร อันหมายถึงจรรยาวัตรหรือความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม โดยเฉพาะในหมู่พระสงฆ์ “ศีลวัตร” จึงมิได้หมายถึงเพียงการรักษาศีลอย่างเป็นทางการเท่านั้น แต่ยังรวมถึง จริยธรรม การวางตน และการดำรงตนอย่างสงบ สะอาด สว่าง ที่เป็นแบบอย่างแก่ญาติโยมและสังคมโดยรวม

ในแง่ ศีลวัตรจึงเป็นเครื่องมือในการ ฝึกฝนกาย วาจา ใจ ของบุคคลให้ประพฤติชอบตามครรลองแห่งธรรม อีกทั้งยังเป็นมาตรฐานวัดสถานะทางศีลธรรมและความน่าเชื่อถือของบุคคลในสายตาของสังคมด้วย โดยเฉพาะในกรณีของพระภิกษุ สามเณร หรือผู้ปฏิบัติธรรม ศีล

วัตรที่เรียบง่ายและเคร่งครัดย่อมทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชน

ดังนั้น ในสังคมไทย พระสงฆ์ผู้มีศีลวัตรตรงดงามมักได้รับการยกย่องว่าเป็น “นักบุญ” ดังตัวอย่างของครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น “ต้นบุญ” เพราะมีศีลวัตรเคร่งครัด มีความสันโดษ งดเว้นจากความสวดสบายเกินจำเป็น และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของพระศาสนาและประชาชน

ศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ความสันโดษ และการดำรงตนอย่างมีแบบแผนสม่ำเสมอ ทั้งในด้านพฤติกรรมส่วนตัวและบทบาทสาธารณะในฐานะผู้นำทางธรรม โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทสำคัญ ได้แก่ กิจวัตร จริยวัตร และวิธีวัตร ดังนี้

1. กิจวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย กิจวัตรหมายถึงพฤติกรรมที่กระทำเป็นประจำในแต่ละวัน ซึ่งสะท้อนความสม่ำเสมอและระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ สำหรับครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้น ท่านมีกิจวัตรที่เคร่งครัดและเรียบง่าย เช่น การตื่นเช้าเพื่อทำวัตรสวดมนต์ และปฏิบัติสมาธิภาวนา การออกบิณฑบาตเป็นกิจวัตรประจำวันโดยยึดหลักมาจากพระธรรมวินัย ไม่เลือกบ้าน ไม่เลือกของ การฉันอาหารเพียงมื้อเดียวในช่วงเช้า โดยเน้นอาหารเจหรืออาหารที่ไม่เบียดเบียนสัตว์ และการศึกษาธรรมและจารึกม็กริไบลานเพื่อถ่ายทอดพระธรรมคำสอนไปยังศิษยานุศิษย์ (พระครูนิวาสธรรมขันธ์, 2568)

2. จริยวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย จริยวัตรคือการวางตนให้เหมาะสมกับเพศภาวะและสถานภาพของผู้ทรงศีล โดยเฉพาะพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งต้องประพฤติตนด้วยความเรียบร้อย สุภาพ สारวม และน้าเคารพครูบาเจ้าศรีวิชัยมีจริยวัตรที่โดดเด่น เช่น ความสงบเสงี่ยมและเมตตาในทุกอิริยาบถ ไม่โอ้อวด ไม่กล่าวร้ายผู้อื่นงดเว้นการบริโภคหมาก เมียงบุหรี และของมีนเมาทุกชนิด การไม่สัมผัสเงินทอง ไม่สะสมทรัพย์สินส่วนตัว การรักษาความสะอาดของกาย วาจา และจิตใจ ทั้งในยามอยู่ลำพังและต่อหน้าสาธารณชน จริยวัตรเหล่านี้ส่งผลให้ครูบา ได้รับการยกย่องว่าเป็น “ต้นบุญ” และได้รับความเคารพอย่างสูงในสังคมล้านนา (นายธวัชชัย พัฒนาปาลี, 2568) นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดบ้านปาง ท่านได้ให้ข้อมูลว่า ศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยถือเป็นต้นแบบของความเป็นพระแท้ ท่านดำรงตนในศีลอย่างมั่นคง และใช้หลักธรรมในการสร้างชุมชนที่ปลอดภัย มีความสงบสุขและสามัคคีเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาจิตใจของคนในสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางคุณธรรมและสามารถดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสันติ (พระครูปลัดวินัย อภินนโท, 2568) นอกจากนั้น พระครูอินทรวุฒิคุณ เจ้าคณะอำเภอลี้ ได้ให้ข้อมูลว่า ในฐานะชาวอำเภอลี้ ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของครูบาเจ้าศรีวิชัย ข้าพเจ้าเห็นว่า ท่านคือ ‘นักบุญแห่งล้านนา’ ผู้รวมพลัง

ศรัทธาจากผู้คนทุกเผ่าพันธุ์มาร่วมกันสร้างสรรค์ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและชุมชน ท่านใช้บุญบารมีและจริยวัตรอันเรียบง่ายในการรวมจิตใจคนโดยไม่ต้องใช้ฤทธิ์อิทธิฤทธิ์ใด ๆ ซึ่งถือเป็นอุบายธรรมขั้นสูงในทางพุทธปฏิบัติ (พระครูอินทรวิมลคุณ, 2568)

นอกจากนั้น วัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย มีลักษณะสอดคล้องกับวัตร 14 อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในข้อที่เกี่ยวกับ

1. ความเคารพและถ่อมตนต่อสถานที่และบุคคล อาคันตุกวัตร ครูบาท่านมีวัตรอ่อนน้อมถ่อมตน และให้เกียรติแก่พระเถระเสมอ
2. การปฏิบัติต่อหมู่สงฆ์และศิษย์ อาวาสิกวัตร, สัทธินิหาริกวัตร, อันตเวาสิกวัตร ครูบาท่านดูแลศิษย์ด้วยเมตตาและเป็นต้นแบบในการอบรมภิกษุรุ่นหลังอย่างสม่ำเสมอ
3. ความสะอาด เรียบร้อย และความสมถะในชีวิตประจำวัน กิจวัตร-อธิชาวัตร เช่น การฉันอาหารเพียงมือเดียว งดเว้นการฉันเนื้อสัตว์ การไม่สะสมบริวารเกินจำเป็น

3. วิวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย วิวัตรหมายถึงวิธีการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และการนำธรรมะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงอย่างมีปัญญาและสอดคล้องกับบริบททางสังคม ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีวิวัตรที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาทางธรรมที่ลึกซึ้ง เช่น การใช้การสร้างวัด บุรณศาสนสถาน และสาธารณสถานเป็นเครื่องมือเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยถือเป็นแบบอย่างของพระนักพัฒนา ท่านไม่พึ่งงบประมาณจากภาครัฐหรือผู้มีอำนาจ หากแต่ระดมศรัทธาจากชาวบ้านในการพัฒนาวัดวาอารามและเส้นทางคมนาคม เช่น ทางขึ้นดอยสุเทพ ที่มีมูลค่าหลายร้อยล้านในปัจจุบัน แต่ในสมัยนั้นกลับสำเร็จได้ด้วยแรงศรัทธาและความร่วมมือของประชาชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างความภาคภูมิใจแก่ผู้ร่วมสร้าง (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, 2568) ครูบาเจ้าศรีวิชัยคือผู้นำที่สามารถใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาทั้งด้านกายภาพและจิตใจของชุมชนอย่างเป็นระบบ ท่านสร้าง ‘วัดที่มีชีวิต’ และสร้างชุมชนให้กลายเป็นสังคม โดยไม่ต้องพึ่งพาอำนาจจากรัฐ นี่คือนิยามของครูบาที่สะท้อนพลังการนำในระดับนโยบายเชิงพื้นที่ อย่างแท้จริง (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, 2568)

แนวคิดเรื่อง “ทานบารมี” มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางศาสนา เพื่อรวมพลังศรัทธาของชุมชนอย่างเป็นระบบ การรุดงค์จาริกไปยังถิ่นทุรกันดารเพื่อเผยแผ่ธรรมและโปรดสัตว์อย่างไม่มีย่อท้อ การถือธุดงค์วัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย ไม่เพียงเพื่อขัดเกลาตนเอง แต่ยังเป็นการแสดงต้นแบบแห่งความเคร่งครัด เพื่อกระตุ้นให้เกิดศรัทธาและจงใจให้ผู้อื่นดำเนินตามเส้นทางธรรม และการไม่ยึดติดกับระบบอำนาจจากส่วนกลาง หากแต่เน้นจริยวัตรและ

คุณธรรมเป็นเครื่องยืนยันความชอบธรรมในการบวชและปฏิบัติงานวิวัตรของท่านจึงมิใช่เพียงการยึดตามตัวบทเท่านั้น แต่เป็นการประยุกต์ธรรมะให้เกิดผลต่อสังคมอย่างแท้จริง

ครูบาเจ้าศรีวิชัย (พระครูปลัดคณานวัตร (ประกอบบุญ สิริญาโณ), 2568) จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดบ้านโฮ้ง ท่านได้ให้ข้อมูลว่า “ครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้เป็นเพียงนักพัฒนา แต่ท่านคือผู้นำทางปัญญาและนักวางแผนเชิงระบบอย่างแท้จริง ท่านสามารถออกแบบและบริหารการก่อสร้างวัด ถนน สะพาน และถาวรวัตถุต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนและศิษยานุศิษย์ ท่านวางรากฐานการพัฒนาแบบยั่งยืน และถ่ายทอดหลักธรรม เช่น อหิงสา ความเสียสละ และการดำรงตนด้วยสมณะ เข้าไปในทุกกิจกรรมทางสังคม แม้ในห้วงเวลาที่มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ท่านยังใช้เมตตาธรรมและขันติธรรมในการคลี่คลายสถานการณ์โดยปราศจากความขัดแย้ง” (พระครูปริยัตริังสรรค์, 2568)

ลักษณะเด่นของศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความสอดคล้องระหว่างการประพฤติปฏิบัติกับหลักพระธรรมวินัยและการดำเนินชีวิตอย่างเป็นแบบอย่างให้แก่สงฆ์และฆราวาส ลักษณะเด่นของศีลวัตรของท่านสามารถแจกแจงได้เป็น 4 ประการสำคัญ ดังนี้

1. ความสมณะ ครูบาเจ้าศรีวิชัยดำรงชีวิตด้วยความเรียบง่ายและพอเพียง ท่านงดเว้นจากการสะสมสิ่งของฟุ่มเฟือย ไม่ยึดติดกับลาภ ยศ สรรเสริญ และเน้นการดำรงชีพอย่างสมณะ เช่น การฉันอาหารเพียงวันละมื้อ งดเว้นเนื้อสัตว์ และไม่รับเงินทองด้วยตนเอง ความสมณะดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการสำรวมตน แต่ยังเป็นแบบอย่างแห่งพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่ประชาชนเคารพศรัทธา (พระครูสิริสุตาภิณธ์ ดร., 2568) สอดคล้องกับข้อมูลสัมภาษณ์ พระเดชพระคุณพระเทพรัตนนายก ท่านกล่าวว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ผู้ประพฤติธรรมตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ท่านไม่โอ้อวดถึงการปฏิบัติของตน แต่ดำรงตนเป็นแบบอย่างอันประเสริฐแก่พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ผู้ที่ได้พบเห็นปฏิบัติของท่านล้วนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่ง แม้กระทั่งผู้ที่เกิดมาในยุคหลัง ซึ่งไม่เคยเห็นท่านโดยตรง ก็ยังรับรู้ถึงคุณความดีของท่านผ่านคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ และจากการศึกษาประวัติชีวิตของท่าน (พระเทพรัตนนายก, 2568) นอกจากนั้น พฤติกรรมที่โดดเด่นของครูบาเจ้าศรีวิชัย คือ ความเคร่งครัดในการปฏิบัติธรรม การรักษาศีล และการละเว้นจากการบริโภคเนื้อสัตว์ จริยวัตรเหล่านี้ได้สร้างความเลื่อมใสและความเคารพศรัทธาอย่างสูงแก่ผู้พบเห็น โดยเฉพาะการปฏิบัติตามพระวินัย 227 ข้อ และการบำเพ็ญเพียรอย่างต่อเนื่อง อันเป็น

รากฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้ครูบาฯ เป็นที่ยอมรับในฐานะ “ตนบุญ” หรือผู้มีบารมีธรรม

2. เน้นการเข้าถึงชุมชน ครูบาฯ มิได้จำกัดตนอยู่เพียงในวัดหรือสถานที่ปลีกวิเวก แต่กลับใช้ชีวิตเชิงรุก โดยออกจาริกธุดงค์ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อโปรดสัตว์ สร้างวัด และบูรณะพระธาตุในท้องถิ่นห่างไกล ท่านทำหน้าที่เชิงสังคมอย่างเข้มแข็งด้วยการรวมศรัทธาชาวบ้าน มาร่วมแรงร่วมใจก่อสร้างสิ่งสาธารณะ เช่น ถนน สะพาน และศาสนสถาน การปฏิบัติศีลวัตรของท่านจึงมีลักษณะเชิงชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการฟื้นฟูพระศาสนาในล้านนาอย่างเป็นรูปธรรม

3. เน้นการบำเพ็ญเพียรแบบพระโพธิสัตว์ ครูบาเจ้าศรีวิชัยแสดงปณิธานอันแน่วแน่กล้าในการบำเพ็ญบารมีเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่คนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับอุดมคติของพระโพธิสัตว์ ท่านบำเพ็ญ “ทานบารมี” อย่างต่อเนื่องในสามระดับ คือ ทานบารมี อุปปาธิ์ และปรมัตถบารมี โดยเสียสละทั้งร่างกาย เวลาชีวิต และแม้แต่เสรีภาพ เพื่อต่อชีวิตให้พระพุทธศาสนาและสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ประชาชาติ (พระครูอินทรวุฒิคุณ, 2568) นอกจากนี้ บทบาทสำคัญในการจาริกบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วภาคเหนือ ซึ่งการบูรณปฏิสังขรณ์ในทัศนะของครูบาฯ มิได้มีเป้าหมายเพียงการฟื้นฟูศาสนสถาน แต่ยังเป็นการสะสมบุญเพื่อบำรุงพระพุทธภูมิ (พระโพธิสัตว์) (พระครูปริยัติรังสรรค์, 2568)

4. เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัย ครูบาเจ้าศรีวิชัยยึดมั่นในพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการรักษาศีล การสำรวมอินทรีย์ และการดำเนินกิจวัตรของพระภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ ท่านไม่เบี่ยงเบนหรือประนีประนอมในหลักการ แม้ต้องเผชิญแรงกดดันจากฝ่ายรัฐหรือคณะสงฆ์ในยุคนั้น ความมั่นคงในพระธรรมวินัยจึงเป็นเสาหลักแห่งศีลวัตรของท่าน และกลายเป็นต้นแบบของความมั่นคงในธรรมแก่พระภิกษุสามเณรรุ่นหลัง พระเดชพระคุณพระเทพรัตนนายก ท่านกล่าวว่า ครูบาเป็นผู้มีความยึดมั่นในสังฆะ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม และไม่ประนีประนอมต่อความถูกต้องผิดถูก ท่านเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่มุ่งตรงในธรรม ไม่ถอยหลังและไม่ละทิ้งหลักการ โดยเฉพาะคำสอนของท่านเกี่ยวกับการสวดบารมี 30 ทศน์ และการเน้นย้ำให้พุทธศาสนิกชนรักษาศีล 5 ได้กลายเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ทรงคุณค่ามาจนถึงปัจจุบัน (พระเทพรัตนนายก, 2568) พระครูวิจิตรธรรมธาดา เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง ให้ข้อมูลว่า ครูบาศรีวิชัยได้รับการยกย่องจากพุทธศาสนิกชนล้านนาในฐานะพระสงฆ์ผู้มีจริยวัตรอันงดงาม มั่นคงในพระธรรมวินัย และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัดวาอาราม รวมถึงการสร้างเส้นทางคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงชุมชนต่าง ๆ ทั่วเขตภาคเหนือ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อท่านในฐานะ «ตนบุญ» แห่งล้านนา (พระครูวิจิตรธรรมธาดา, 2568)

สรุป ลักษณะเด่นของศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย สะท้อนถึงการดำรงชีวิตตามแนวทางพระธรรมวินัยอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งเป็นการนำธรรมะไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสังคม

และจิตใจของประชาชนอย่างกว้างขวาง ท่านจึงไม่เพียงเป็นนักบวชผู้เคร่งครัดในศีลวัตร แต่ยัง
เป็น “ตนบุญ” ผู้จาริกธรรมเพื่อสืบพระพุทธศาสนาอย่างไม่ย่อท้อ

ผลของการปฏิบัติตามศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัย

การดำรงตนโดยเคร่งครัดในศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้ส่งผลกระทบในระดับ
ส่วนบุคคลเท่านั้น หากแต่ยังขยายอิทธิพลออกไปสู่ระดับชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนาโดย
รวม ทั้งในด้านจริยธรรม ศาสนธรรม และสังคมวัฒนธรรม ผลลัพธ์ที่เด่นชัดสามารถจำแนกได้
เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านจริยธรรมและศรัทธา ศีลวัตรที่เคร่งครัดของครูบาฯ เป็นต้นแบบของความ
มั่นคงในศีลธรรม เป็นแรงบันดาลใจแก่พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชนทั่วไปให้ตระหนัก
ถึงคุณค่าของการรักษาศีล การดำรงชีวิตด้วยความสันโดษ และการยึดมั่นในหลักธรรม เป็นการ
ฟื้นฟูจริยธรรมของสังคมผ่านแบบอย่างที่เป็นจริง ทั้งในวัตรปฏิบัติและการวางตนที่สำรวม พระ
ครูสุทธาภิรมณ์ เจ้าคณะอำเภอป่าซาง ได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นพระสงฆ์
ที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของพระธรรมวินัย ท่านเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในเรื่องศีลและ
ความเมตตาต่อสัตว์ ท่านยึดหลักไม่เบียดเบียน แม้ในวัยเยาว์ก็มีเรื่องเล่าที่สะท้อนถึงความสำนึก
ผิดและการละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งกลายเป็นบทเรียนทางธรรมอันลึกซึ้งแก่ผู้ใกล้ชิดและลูก
ศิษย์ นอกจากนี้ เสียงเล่าขานถึงท่านยังคงดำรงอยู่ในความทรงจำของชาวบ้าน โดยเฉพาะ
ในพื้นที่อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ที่ประชาชนยังคงแสดงความศรัทธาต่อท่าน ด้วยการจัด
กิจกรรมแสดงความเคารพเป็นประจำ เช่น การแห่เครื่องสักการะไปยังวัดที่เกี่ยวข้องกับประวัติ
ของท่าน การบูรณะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และการระลึกถึงอุปการคุณที่ท่านมีต่อสังคม (พระครูสุทธา
ภิรมณ์, 2568) แม้เวลาจะล่วงเลยมาเนิ่นนาน แต่บารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังคงเป็นที่พึ่งทาง
ใจของชาวพุทธ ท่านได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้เป็นต้นแบบของพระนักพัฒนา ผู้เสียสละเพื่อ
สาธารณประโยชน์โดยแท้จริง ทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้คนรุ่นหลังในการดำเนินชีวิตบน
พื้นฐานของธรรมะและการรับใช้สังคมด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรมการปฏิบัติตนด้วยศีลวัตรกลายเป็นศูนย์รวมศรัทธาและ
ความร่วมมือของประชาชน โดยเฉพาะในล้านนา ท่านใช้ศีลวัตรเป็นเครื่องมือในการปลูกฝัง
ศรัทธา จนสามารถระดมแรงกายแรงใจจากชาวบ้านเพื่อร่วมกันสร้างวัด สร้างถนน และฟื้นฟู
พระพุทธศาสนาในภูมิภาค ศีลวัตรจึงมิได้จำกัดอยู่ในขอบเขตวัด ล้วนแสดงให้เห็นถึงคุณธรรม
ของครูบาฯ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเสียสละ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม และการ

เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมในสังคม ท่านมีจริยวัตรที่ละเอียดอ่อน มีความเข้าใจต่อปัญหาของชุมชน และสามารถปรับเปลี่ยนธรรมะให้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการธำรงพระพุทธศาสนา ศีลวัตรของครูบา เป็นพลังขับเคลื่อนการงานบำรุง พระศาสนา ทั้งในรูปของการสร้างศาสนสถาน การบวชกุลบุตร และการเผยแผ่ธรรมในท้องถิ่นห่างไกล ท่านดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยถือเอาศีลวัตรเป็นแกนกลางของการเผยแผ่ธรรมะ ผลลัพธ์คือการรักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นในล้านนาในช่วงที่สังคมกำลังเปลี่ยนผ่าน และมีภัยคุกคามจากอิทธิพลของรัฐและความเสื่อมทางศีลธรรม

4. ด้านจิตวิญญานและการพัฒนาตน ในระดับส่วนบุคคล ศีลวัตรของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นเครื่องมือในการฝึกตนให้ถึงพร้อมด้วยสติ สมาธิ และปัญญา สอดคล้องกับหลักแห่งมรรคมีองค์ 8 และแนวทางของพระโพธิสัตว์ ท่านบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุธรรมสูงสุด โดยไม่ยึดติดกับโลกธรรม และเสียสละทุกอย่างเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นการยืนยันว่าศีลวัตรมิใช่เพียงกรอบวินัย แต่เป็นหนทางของการหลุดพ้นในเชิงจิตวิญญาน

องค์ความรู้จากการศึกษา

ศีลวัตรอันประเสริฐของครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตตามพระธรรมวินัยที่มีทั้งความเคร่งครัดและความเมตตา สะท้อนการประยุกต์พระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติจริงในสังคมล้านนา โดยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่สำคัญได้ดังนี้

1. ความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ครูบาเจ้าศรีวิชัยยึดมั่นในการรักษาศีลและวัตรอย่างบริสุทธิ์ ไม่ประนีประนอมต่อสิ่งที่อาจบั่นทอนความศักดิ์สิทธิ์ของพระธรรมวินัย และสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่ชุมชนล้านนา ทำให้ศีลวัตรกลายเป็นรากฐานของความน่าเชื่อถือทางศาสนา

2. จริยวัตรส่วนตนที่เรียบง่ายและสมถะ การดำเนินชีวิตของท่านยึดหลักสมถะ ไม่สะสมทรัพย์สมบัติส่วนตน มุ่งเน้นการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และลักษณะนี้สะท้อนอุดมคติทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งสู่ความหลุดพ้น และเป็นแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนละความยึดติดทางวัตถุ

3. บทบาททางสังคมในฐานะผู้นำจิตวิญญาน ครูบาเจ้าศรีวิชัยมิได้จำกัดตนเองเพียงการปฏิบัติธรรม แต่ยังอุทิศตนเพื่อบูรณะวัดวาอาราม สร้างถนนหนทาง และงานสาธารณประโยชน์ และจริยวัตรนี้ทำให้พระศาสนามีบทบาทเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนล้านนาในทุกมิติ ทั้งศาสนา สังคม และเศรษฐกิจ

สรุป

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระมหาเถระแห่งล้านนาที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “ต้นบุญ” ด้วยศีลวัตรอันเคร่งครัด สมถะ และเสียสละ โดยบทบาทของท่านไม่เพียงจำกัดอยู่ในกรอบของพระสงฆ์เท่านั้น หากแต่ขยายไปถึงการพัฒนาวัดวาอาราม การสร้างเส้นทางคมนาคม และการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมล้านนา ท่านอุทิศตนเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยใช้พลังศรัทธาของชาวบ้านร่วมมือกันในการสร้างศาสนสถานและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งสะท้อนแนวคิด “ศีลวัตรเพื่อสาธารณะ” อย่างแท้จริง

ศีลวัตรของครูบา ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ กิจวัตร (การดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างเคร่งครัดตามพระวินัย เช่น ตื่นเช้า ทำวัตร ฉันอาหารเพียงมื้อเดียว), จริยวัตร (ความสำรวม เรียบง่าย ไม่สะสมสิ่งของ และไม่สัมผัสเงินทอง), และวิริยวัตร (การใช้ศีลธรรมขับเคลื่อนงานสาธารณะและสร้างชุมชนแห่งธรรม) ลักษณะเด่น 4 ประการของศีลวัตรครูบา ได้แก่ ความสมถะ การเข้าถึงชุมชน การบำเพ็ญเพียรแบบพระโพธิสัตว์ และการยึดมั่นในพระธรรมวินัยอย่างไม่ประนีประนอม

ผลของการปฏิบัติศีลวัตรของครูบา นำไปสู่การฟื้นฟูจริยธรรมในสังคม การรวมศรัทธาของประชาชน การธำรงพระศาสนาอย่างมั่นคง และการพัฒนาจิตวิญญาณของผู้คน ด้วยเหตุนี้ ศีลวัตรของครูบา จึงมิใช่เพียงกรอบวินัยของพระภิกษุ แต่เป็นพลังศรัทธาเชิงจริยธรรมที่ทรงอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมล้านนาอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ผาณิต กันธิยะ. (2559). **พุทธศาสนากับสังคมล้านนา: การสืบทอดและพัฒนา**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). **พระพุทธศาสนา: ศาสนาแห่งปัญญาและการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2552). **ปฏิปทาของนักบวช: ธรรมวินัยเพื่อการหลุดพ้น**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สมศักดิ์ สุนทรเนตร. (2562). **จริยธรรมเชิงพุทธ: แนวคิดและการประยุกต์ในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมภาษณ์, พระเทพรัตนนายก.เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, (28 กุมภาพันธ์, 2568).
- สัมภาษณ์, พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ.เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, (28 กุมภาพันธ์, 2568).
- สัมภาษณ์, พระครูนิวาสธรรมขัติ.เจ้าอาวาสวัดจามเทวี, (25 กุมภาพันธ์, 2568).

สัมภาษณ์, พระครูปลัดวินัย อภินนฺโท.เจ้าอาวาสวัดบ้านปาง, (25 กุมภาพันธ์,2568).

สัมภาษณ์, พระครูอินทรสุตฺตคุณ.เจ้าคณะอำเภอลี้.(26 กุมภาพันธ์,2568).

สัมภาษณ์, พระครูวิจิตรธรรมธาดา. เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง.(26 กุมภาพันธ์,2568).

สัมภาษณ์, พระครูสิริสุตฺตาทิมนฺต์. เจ้าคณะอำเภอฟุ่งหังช้าง.(26 กุมภาพันธ์,2568).

สัมภาษณ์, นายธวัชชัย พัฒนาปาลี.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, (25 กุมภาพันธ์,2568).

สัมภาษณ์, นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน , (25 กุมภาพันธ์,2568).